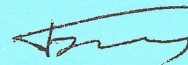

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет

БОБЧИНЕЦЬ ЛЮБОВ ІВАНІВНА

УДК 811.134.2'373(043.3)

ТЕРМІНОЛОГІЧНА І ФРАЗЕОЛОГІЧНА НОМІНАЦІЯ
АЗАРТНИХ ІГОР У СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ:
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

10.02.05 – романські мови

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Київському національному лінгвістичному університеті,
Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Сидельникова Лариса Вікторівна,
Київський національний лінгвістичний університет,
кафедра іспанської та французької філології, професор

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Гетьман Зоя Олексіївна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Інститут філології,
кафедра романської філології, професор

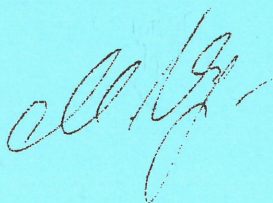
кандидат філологічних наук, доцент
Круковський Василь Іванович,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, факультет міжнародної
економіки та менеджменту,
кафедра іноземних мов і міжкультурної комунікації,
доцент

Захист відбудеться "31" жовтня 2018 р. о 9.30 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.054.02 Київського національного лінгвістичного університету
(03680, МСП, Київ-150, вул. Лабораторна, 5/17)

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Київського
національного лінгвістичного університету (03680, МСП, Київ-150, вул. Велика
Васильківська, 73)

Автореферат розісланий "28" вересня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.О. Шутова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертаційне дослідження висвітлює лексико-семантичні, структурні й функціональні особливості термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові.

У сучасній лінгвістичній науці з'явилося чимало праць, присвячених професійним дискурсам (F. Alemán Torres, J. M. Vesega Hiraldo, B. I. Карасик, I. A. Колеснікова, Є. І. Шейгал та інші), термінологічним системам та спеціальній лексиці (V. E. Alcaraz, M. T. Cabré, L. Derecker, С. В. Гриньов, Н. П. Дарчук, I. С. Квітко, Т. Р. Кияк, В. М. Лейчик, Е. Ф. Скороходько, С. Д. Шелов). Популярність азартних ігор в іспаномовному суспільстві зумовила інтерес науковців до термінології цієї сфери діяльності. Так, у роботах М. І. Chamorro Fernández розглянуто лексико-семантичні особливості мовлення картярів XVI–XVII ст., лексика картярства у творах М. Сервантеса проаналізована J.-P. Étienne. Незважаючи на значну кількість наукових розвідок, присвячених теоретичним та практичним проблемам фразеології (P. Arnaud, G. Corpas Pastor, F. Zuluaga Gómez, М. Ф. Алефіренко, В. В. Виноградов, М. В. Гамзюк, О. В. Кунін, Н. Н. Курчаткіна, А. В. Супрун, Н. М. Шанський та інші), фразеологічні номінації азартних ігор в іспанській мові, їхня типологія, структура, експресивно-оцінний потенціал залишилися поза увагою в романістиці. Зіставне вивчення структури, семантики й функцій фразеологізмів азартних ігор на матеріалі російської та французької мов проведено В. С. Петриною. Паремії про азартну гру представлені у збірці прислів'їв та приказок J. Panizo Rodríguez. Ураховуючи широку вживаність фразеологізмів сфери азартних ігор у сучасних ЗМІ, текстах реклами, в поезії, піснях, вважаємо за доцільне дослідження структури та функцій фразеологічних номінацій з ігровим компонентом.

Активний розвиток сучасного гравального бізнесу в Іспанії, зокрема легалізація урядом багатьох сайтів азартних ігор з 2011 року сприяють інтернаціоналізації термінології цієї галузі, її поповненню англійськими запозиченнями, неологізмами. Як наслідок, терміни азартних ігор утворюють терміносистему, що характеризується відкритістю та динамічністю. Оскільки термінологія є складовою спеціалізованого дискурсу, вивчення її семантики та функцій доречно проводити в контексті професійного спілкування фахівців.

Невербальні засоби комунікації гравців під час азартних ігор також потребують окремого розгляду. Увага вчених-невербалістів зосереджена здебільшого на феноменах повсякденного або ділового спілкування (P. Eckman, F. Royatos, А. М. Sestero Mancera, С. П. Нетребіна, I. I. Серякова). Невербальні компоненти взаємодії учасників азартних ігор, такі як жести, міміка, мають умовний характер і є спеціальним кодом, що дозволяє емоційно збагатити гру, зокрема в таких іграх іспанською колодою карт, як *mis / мус* та *brisca / бриска*.

Сучасні художні та публіцистичні твори, такі як тексти пісень, віршів, новин, часто містять фразеологізми сфери азартних ігор як експресивно-оцінні засоби. Дискурс азартних ігор є продуктом професійного спілкування учасників гравального бізнесу. Вивчення його жанрів (текстів, відеозаписів діалогів гравців) передбачає

комплексне залучення положень лінгвістики тексту, дискурсології, зокрема контекстуального та інтерпретаційного аналізу.

У процесі дослідження лексико-семантичних і функціональних особливостей термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові нами сформульовано таку *робочу гіпотезу*: лексичні одиниці актуалізують певні семантичні компоненти в контексті, зокрема в контексті ситуації, де взаємодіють вербальні та невербальні засоби спілкування гравців, що дозволяє враховувати мовні та позамовні чинники дискурсу азартних ігор у їхній сукупності.

Актуальність обраної теми визначається загальним спрямуванням сучасної лінгвістики на вивчення термінології різних сфер людської діяльності, процесів термінотворення, системним підходом до аналізу термінологічних одиниць у контексті професійного спілкування й фразеологізмів, що походять зі спеціального дискурсу. Комплексне вивчення лексико-семантичних, структурних і функціональних особливостей термінологічної та фразеологічної номінації сфери азартних ігор у сучасній іспанській мові забезпечує всебічний аналіз явищ семантичної деривації як когнітивно-мовної основи процесів термінологізації та детермінологізації. Поєднання лексико-семантичного й функціонального підходів у вивченні обраної термінології з використанням низки лінгвістичних методів дослідження дозволяє простежити динамічність терміносистеми, розвиток нових значень термінів, перехід термінологічних одиниць у фразеологічні як мовні засоби вторинної номінації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Київського національного лінгвістичного університету в рамках держбюджетної наукової теми "Мови світу: генезис, таксономія, функціонування у синхронії та діахронії" (державна реєстрація № 0115U002513, наказ Міністерства освіти і науки України № 222-к від 20 березня 2015 року). Дисертаційна робота є складовою наукової теми кафедри іспанської та французької філології "Системність одиниць романських мов: когнітивний та комунікативно-функціональний аспекти". Тему дисертації затверджено вченою радою Київського національного лінгвістичного університету, протокол № 10 від 29 квітня 2013 року, уточнено і перезатверджено на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.054.02, протокол № 6 від 28 березня 2018 року.

Метою роботи є встановлення лексико-семантичних, структурних, функціональних особливостей термінологічної і фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення основних **завдань**:

- сформулювати теоретичні засади вивчення термінологічної і фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові;
- запропонувати визначення поняття *термін азартної гри*;
- розробити методологічну базу для лексико-семантичного, структурного й функціонального аналізу термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор;
- скласифікувати термінологію азартних ігор за семантико-тематичними та структурними характеристиками;

- визначити основні способи термінологічної номінації азартних ігор та обрахувати їхні кількісні показники;
- з'ясувати особливості адаптації запозичених термінів у мові-реципієнті;
- типологізувати фразеологічні номінації азартних ігор;
- схарактеризувати експресивні й оцінні функції фразеологізмів сфери азартних ігор у сучасних публіцистичних, художніх творах, текстах новин, реклами, пісень.

Об'єкт дослідження становить термінологічна і фразеологічна номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові.

Предметом дослідження є лексико-семантичні й функціональні особливості термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові.

Матеріалом дослідження слугували друковані посібники з азартних ігор, зокрема А. Botín "Todos los juegos de azar", електронні джерела дискурсу азартних ігор (сайти ігрового спрямування, такі як www.apuestas.es, www.bwin.com, www.casinodemadrid.es, відеозаписи з фрагментами гри, тексти новин) за останні 15 років; словники: Diccionario de la lengua española DRAE (la 22ª edición), Diccionario etimológico español en línea www.etimologias.dechile.net, Diccionario fraseológico español-alemán de J. Fernández López, Diccionario español-inglés www.linguee.es; глосарії спеціальних термінів: Glosario de póquer www.poquer777.com/reglas/glosario-de-poquer.htm, Diccionario pokeriano español www.saberperder.com/diccionario-pokeriano-espanol-espanol-pokeriano.html, Glosario de apuestas deportivas www.apuestas-deportivas.es/glosario.html; публіцистичні та художні тексти; тексти пісень таких виконавців, як Danna Paola, група Los Sucesores, що містять фразеологічні номінації азартних ігор; прислів'я та приказки зі збірки J. Panizo Rodríguez "Refranes alusivos al juego". Значущі елементи дослідження включають 2120 термінологічних номінацій азартних ігор, 145 фразеологічних номінацій, з них – 45 фразеологізмів-словосполучень та 100 паремій, фрагменти діалогів, текстів пісень, реклами, новин, дібрані з мережі Інтернет, тобто мовні та мовленнєві явища для забезпечення різнобічного аналізу розглядуваних одиниць на парадигматичному й синтагматичному рівнях.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційної праці становлять фундаментальні теоретичні положення загального і романського мовознавства, лексикології, термінознавства, семіотики, теорії референції, логіки, стилістики, культурології, лінгвістики тексту, дискурсології, розроблені провідними вітчизняними й зарубіжними вченими, а саме: положення про системність лексики в мові та мовленні, роль контексту в актуалізації семантики та у формуванні нового значення, необхідність комплексного підходу при вивченні семантичних, комунікативно-прагматичних, структурних особливостей термінологічних і фразеологічних одиниць на парадигматичному та синтагматичному рівнях.

Досягнення поставленої мети й розв'язання конкретних завдань дослідження ґрунтуються на загальних положеннях системного аналізу. Для добору фактологічного матеріалу було залучено метод наскрізної вибірки. Опис семантики термінів азартних ігор, їхніх лексико-семантичних особливостей ґрунтується на методах компонентного та контекстуального аналізу. Виокремлення структурних характеристик розглядуваної термінології спирається на морфолого-синтаксичний

аналіз. Для виявлення функціональних особливостей термінів азартних ігор як експресивних засобів із додатковим емоційним навантаженням у професійному спілкуванні та поза межами ігрового дискурсу застосовано контекстуальний та інтерпретаційний аналіз. Кількісний аналіз проведено для визначення основних способів термінологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові, з'ясування відсоткових показників запозичень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у здійсненому *вперше* на матеріалі сучасної іспанської мови комплексному підході до вивчення термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор у лексико-семантичному, структурному й функціональному аспектах, у розкритті емоційно-оцінного потенціалу фразеологізмів сфери грального бізнесу, в аналізі вербальної та невербальної складових спілкування учасників азартних ігор. *Запропоновано* визначення поняття *термін азартної гри*, *розроблено* семантико-тематичну класифікацію термінології азартних ігор, *визначено* способи термінологічної номінації азартних ігор (семантична деривація, морфологічна деривація, конверсія, словоскладання, запозичення, абрєвіація, синтаксична номінація) та наведено їхні кількісні показники, *виокремлено синтаксичну номінацію* як основний спосіб термінологічної номінації азартних ігор, проаналізовано явища синонімії, антонімії, полісемії, омонімії термінології азартних ігор і *виявлено* їхні причини, *скласифіковано* терміни азартних ігор за гіперо-гіпонімічними відносинами, що свідчить про системний характер досліджуваних лексичних одиниць, *описано* типологічні та функціональні характеристики термінологічної і фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові, *визначено* відкритий характер терміносистеми азартних ігор, *доведено* взаємодію спеціальної і загальновоживаної лексики, що знаходить вияв у процесах *термінологізації* та *детермінологізації* лексем сфери грального бізнесу, *встановлено* роль метафори і метонімії як механізмів *семантичної деривації*, *схарактеризовано* оцінні та емотивні функції фразеологічної номінації азартних ігор у текстах новин, ЗМІ, реклами, художній літературі, поезії, піснях з метою виявлення механізмів впливу на читача.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості застосування основних положень і висновків дисертації у викладанні нормативних курсів лексикології іспанської мови (розділи "Значення слова", "Фразеологія. Типи та функції сталих сполучень", "Терміни та професійна лексика"; у спецкурсах із термінознавства, а також дискурсології (розділ "Професійний дискурс"); при написанні курсових і дипломних робіт магістра.

Апробація результатів дослідження здійснена на *чотирнадцяти* міжнародних науково-практичних конференціях і *двох* конгресах іспаністів України: Міжнародна науково-практична конференція "Україна і світ: діалог мов і культур" (Київ, 2013 р., 2014 р., 2015 р., 2016 р., 2017 р., 2018 р.), VIII Міжнародна науково-практична конференція "Міжкультурна комунікація: Мова – Культура – Особистість" (Острогоз, 2014 р.), I Міжнародна науково-практична конференція "Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти" (Київ, 2014 р.), Міжнародна науково-практична конференція "Сучасна філологія: теорія та практика" (Одеса, 2014 р.), Міжнародна науково-практична конференція "Мова і література у полікультурному просторі"

(Львів, 2014 р.), Міжнародна науково-практична конференція "Сучасна філологія: теорія і практика" (Київ, 2015 р.), VI Конгрес іспаністів України (Миколаїв, 2015 р.), XVI Міжнародна науково-практична конференція з актуальних проблем семантичних досліджень (Харків, 2016 р.), VII Конгрес іспаністів України (Кам'янець-Подільський, 2016 р.), Міжнародна науково-практична конференція "Contemporary issues in Philological Sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine" (Люблін, Польща, 2017 р.), I Міжнародний Іспано-Український конгрес "La Comunicación Multinacional y Multidisciplinar en el Espacio Europeo de Educación Superior" (Київ, 2017 р.).

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено в *двадцяти одній* одноосібній публікації, з них: *п'ять* статей у наукових фахових виданнях України (3,07 др. арк.), *дві* статті у виданнях України, що індексуються в наукометричних базах (1,05 др. арк.), *дві* статті в іноземних наукових періодичних виданнях (1,24 др. арк.), *десять* тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях (1,87 др. арк.) та *дві* тези доповідей на конгресах іспаністів України (0,92 др. арк.). Загальний обсяг авторських публікацій з проблематики дослідження – 8,15 др. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається з анотацій (українською та англійською мовами), списку опублікованих праць автора за темою дисертації, вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаних джерел (152 позиції, з них 45 – іноземною мовою), довідкової літератури (9 позицій, із них 3 – іноземною мовою), лексикографічних джерел (26 позицій), джерел ілюстративного матеріалу (96 позицій) і 5 додатків. Робота містить 7 рисунків і 1 таблицю. Повний обсяг тексту дисертації – 233 сторінки, основний зміст викладено на 174 сторінках.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, визначено завдання, об'єкт і предмет наукової розвідки, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, зазначено форми їх апробації та структуру роботи.

У першому розділі "**Теоретичні засади вивчення процесів номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові**" проаналізовано й доповнено погляди сучасних вітчизняних та зарубіжних термінознавців щодо природи терміна, його властивостей, функцій, запропоновано визначення поняття *термін азартних ігор*, розроблено загальну лексико-тематичну класифікацію термінології азартних ігор, визначено суттєві семантичні та структурні властивості, а також способи утворення фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові.

Процеси глобалізації й розвитку технологій, популярність азартних ігор у мережі Інтернет обумовлюють їх постійне вдосконалення, виникнення нових ігрових понять, що відображається у процесах номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові, сприяє активному запозиченню англіцизмів, поповненню термінології азартних ігор спеціальною лексикою завдяки словотворчим процесам, семантичній деривації та синтаксичній номінації.

Незважаючи на те, що в сучасній лінгвістиці немає єдиного визначення *терміна*, більшість учених одностайні в тому, що терміни є спеціальними словами,

які мають тісний зв'язок з позначуваними ними поняттями, тобто є більш умотивованими, на відміну від загальноновживаних слів. Термін – лексична одиниця на позначення феноменів науки, техніки, професійних сфер спілкування. У лінгвістичних працях нами не знайдено визначення терміна азартних ігор, однак на сайтах ігрового спрямування наявні такі номінації, як *términos de juegos de azar* (терміни азартних ігор) та *jerga de juegos de azar* (жаргон азартних ігор), що підтверджує термінологічний характер досліджуваної спеціальної лексики. **Термін азартної гри** є словом або словосполученням, що позначає поняття та реалії азартної гри й уживається у професійному спілкуванні гравців, любителів гри, спеціалістів грального бізнесу.

Терміни не існують окремо, а сукупно складають певну терміносистему. Терміносистема азартних ігор у сучасній іспанській мові є відкритою і динамічною. Між термінологією азартних ігор і загальноновживаною лексикою відбувається постійна взаємодія, яка виявляється у процесах термінологізації, детермінологізації та транстермінологізації на основі метафоричного або метонімічного переносу значення. Окремою проблемою у сучасній лінгвістиці є розмежування професійної лексики й термінології. У порівнянні з термінами професійної лексики властива більша емоційність, експресивність, образність. Наприклад, у термінологічному словосполученні *cortar la baraja / zpisati колоду карт* лексема *cortar / zpisati* набуває спеціального значення. Беручи до уваги, що термінологія азартних ігор є складовою мовлення представників певної професійної групи, таких як букмекери, круп'є, вважаємо за доцільне називати цю термінологію професійною.

Національними рисами іспанців є емоційність, гарячий темперамент, схильність до ризику, бажання грати, що відображено в мові прислів'ями, приказками та висловами, пов'язаними з ризиком і грою. Гра – це добровільна діяльність, яка належить до сфери розваг, має чіткі правила, відбувається у певному обмеженому просторі й часі, характеризується повторюваністю, включає елементи веселощів, напруги, змагання, спонтанності. Поняття *азартна гра* містить ще дві обов'язкові характеристики, такі як "грошова зацікавленість" і "залежність від випадковості", що передано в іспанській мові численними синонімічними словосполученнями: *juegos de azar / igru випадковості*, *juegos de interés / igru інтєресу*, *juegos de suerte / igru долі*, *juegos de suerte o azar / igru долі й випадковості*, *juegos con dinero / igru з грошима*, *juegos de envite / igru ставки*, *juegos de envite o azar / igru ставки або випадковості*, *juegos de azar y apuestas sociales / igru випадковості та соціальних ставок*, *juegos de fortuna / igru фортуни*, *actividades de envite y azar / діяльність зі ставок та випадковості*. Отже, основні семи виразу "азартна гра" – "розвага" та "ризик". Головною ознакою, яка відрізняє азартну гру від інших типів ігор, є грошова ставка (*apuesta*).

Семантико-тематичну класифікацію термінології азартних ігор у сучасній іспанській мові розроблено нами на основі базових понять, а саме: випадковість (*azar*), гра (*juego*), ставка (*apuesta*), гравець (*jugador*), чесна гра (*juego limpio*), нечесна гра (*juego sucio*), ігрова залежність (*adicción al juego, ludopatía*), гральні дії (*acciones del juego*), правила гри (*reglas del juego*), стратегії гри (*estrategias del juego*), місце для гри (*espacio de juego / casa de juego*), матеріальні об'єкти, необхідні для гри (*objetos materiales de juego*), виграш (*ganancia*), програш (*pérdida*), грошові

одиниці (*dinero*), премії, бонуси (*premios, bonos*), способи платежу (*modos de pagar*). Ураховуючи зазначені вище базові поняття, відносимо до термінології азартних ігор номінативні одиниці таких основних сфер: букмекерство (*apuestas deportivas*), казино (*casino*), картярство / ігри в карти (*juegos de cartas / naipes / baraja*), лотерея (*lotería*), ігри на гральних автоматах (*juegos en máquinas de azar / tragaperras*).

Термінологічну номінацію азартних ігор у сучасній іспанській мові розглядаємо як процес і результат найменування спеціальних ігрових понять сфери картярства, лотереї, букмекерства, казино. Термінологія азартних ігор відрізняється від термінів науки і техніки своєю потенційною експресивністю, що сприяє її проникненню у художню і публіцистичну літературу в складі фразеологізмів (*ruleta de amor / рулетка кохання, última baraja / останній шанс*, дослівно: *остання колода карт*).

Фразеологічна номінація азартних ігор, на відміну від термінологічної, є вторинною номінацією, механізмами якої виступають метафоричний або метонімічний перенос значення, завдяки чому детермінологізовані номінативні одиниці переходять до складу загальноновживаної лексики, виконуючи експресивно-емоційну та оцінну функції у текстах новин, реклами, пісень, художньої літератури. До складу фразеологічних номінацій входять як словосполучення (*abrir las cartas / відкрити карти, as en la manga / туз у рукаві*), так і паремії зі структурою речення (*Naípe, mujeres y vino, mal camino / Карти, жінки та вина ведуть до загиби*). Головні критерії виокремлення фразеонімацій (За О. В. Куніним) – переосмислене значення, семантична цілісність і структурна нарізноформленість компонентів.

У другому розділі "**Методологічна база аналізу термінології та фразеології азартних ігор у сучасній іспанській мові**" запропоновано методіку дослідження лексико-семантичних і функціональних властивостей термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор, описано методи й етапи наукової розвідки.

Вивчення лексико-семантичних і функціональних особливостей термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові передбачає застосування різноманітних методів, як загальнонаукових (індукція, дедукція, аналіз, синтез), так і лінгвістичних (компонентний аналіз, етимологічний аналіз, контекстуальний аналіз, інтерпретаційний аналіз, морфолого-синтаксичний аналіз). Для обґрунтування і пояснення результатів та висновків використано *описовий метод*. За допомогою *методу наскрізної вибірки* дібрано фактологічний матеріал. *Кількісний аналіз* застосовано в дослідженні способів номінації та структурних особливостей термінології азартних ігор, у встановленні співвідношення запозичень і питомої лексики. *Контекстуальний та інтерпретаційний види аналізу* дозволили виокремити відтінки значень фразеологізмів картярського походження у контекстах поза азартною грою, що слугує доказом проникнення спеціальної лексики в загальноновживану. За допомогою *компонентного й етимологічного аналізу* з'ясовано семантику терміна *juego de azar* (азартна гра) в іспанській мові. Основою тематико-семантичної класифікації термінології азартних ігор слугував *логічний підхід* (співвіднесення поняття і його вербального способу вираження). *Морфолого-синтаксичний аналіз* висвітлив структурні, словотвірні особливості досліджуваної термінології, допоміг визначити

основні способи термінологічної номінації, а саме: словотвір, семантичну та синтаксичну деривації.

На першому етапі методом наскрізної вибірки дібрано фактологічний матеріал, який включає лексичні одиниці сфери азартних ігор, опрацьовано теоретичні джерела, присвячені вивченню термінологічних систем та фразеологічних одиниць іспанської мови. На другому етапі розглянуто термінологію азартних ігор на парадигматичному рівні; з урахуванням специфіки явищ синонімії, антонімії, омонімії та полісемії розроблено гіперо-гіпонімічну, а також тематико-семантичну класифікації термінології азартних ігор за сферами картярства, букмекерства, лотереї, казино. На третьому етапі схарактеризовано структурні особливості досліджуваної термінології, виділено способи термінологічної номінації, застосовано кількісні підрахунки для встановлення найпродуктивніших способів термінономінації азартних ігор. Четвертий етап спрямовано на виявлення особливостей невербальної складової комунікації гравців іспанською колодою карт, зокрема в грі "мус". Кінцевий етап передбачав опис типології та функцій фразеологізмів азартних ігор, контекстуальний аналіз уживання фразеологічних номінацій азартних ігор у ЗМІ, рекламі, художній літературі, піснях. За допомогою контекстуального та інтерпретаційного аналізу виокремлено експресивні й оцінні функції фразеологічних номінацій азартних ігор.

Інтегрований підхід у вивченні термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор, що полягає в урахуванні парадигматичних і синтагматичних відносин досліджуваних мовних одиниць, у комплексному застосуванні різних методів дослідження забезпечує об'єктивність отриманих результатів.

У третьому розділі "**Термінологічна номінація азартних ігор у сучасній іспанській мові**" розглянуто явища синонімії, полісемії, омонімії, антонімії лексичних одиниць сфери грального бізнесу, проаналізовано їхні причини, визначено способи термінологічної номінації, а також структурні особливості термінів досліджуваної галузі, з'ясовано відкритість і динамічність цієї терміносистеми, запропоновано лексико-семантичну класифікацію й описано гіперо-гіпонімічні відносини термінологічних одиниць азартних ігор.

Термінологія азартних ігор у сучасній іспанській мові має системний характер і представлена такими лексико-семантичними групами: термінологією картярства, казино, лотереї, букмекерства або спортивних ставок. Ці сфери грального бізнесу, маючи свої термінологічні номінації, пов'язані загальними поняттями *ставки* та *ігрового ризику*. Найекспресивнішою є термінологія картярства, численні фразеологізми якої увійшли до загальноновживаної лексики. Любов іспанців до азартних ігор, зокрема картярства й лотереї, своєрідність іспанської колоди карт є екстралінгвістичними факторами, які на мовному рівні представлені в оригінальних іспанських термінологічних номінаціях (*cartas viudas / карти-удовиці (непарні карти), cartas casadas / одружені карти (парні карти)*) та фразеологічних одиницях (*raciencía y barajar / терпіння і масувати, romper la baraja / розбити колоду карт (порушити угоду), jugar a dos cartas / грати двома картами (лицемірствити)*).

Семантико-тематична класифікація термінів картярства включає такі номінації: 1) матеріальні предмети, необхідні для гри: колода карт (*baraja, naipes*),

гральний стіл (*tapete*), табло (*marcador*); 2) масті карт (*palos / colores*): піки (*espadas, picas*), чирви (*corazones*), бубни (*diamantes, cuadrados*), трефи (*tréboles*), палиці (*bastos*), мечи (*espadas*), чаші (*copas*), монети (*oros*); 3) карти, їхній номінал: бубновий туз (*as de cuadrados*), чирвова десятка (*diez de corazones*), бубнова вісімка (*ocho de cuadrados*), пікова сімка (*siete de espadas*), трефовий король (*rey de tréboles*), джокер (*comodín, joker*); 4) картярські ігри: покер (*póquer*), дурень (*tonto*), одинадцять (*once*), сімка (*siete*), канаста (*canasta*), мус (*mus*), ескоба (*escoba*), бридж (*bridge*), екарте (*ecarté*), віст (*whist*), туте (*tute*); 5) комбінації в іграх (*manos*), наприклад, у покері (*manos de póquer*): стріт (*escalera*), флеш (*color*), фул-хауз (*full*), прямий флеш (*escalera de color*), флеш-роял (*escalera real*), трійка (*trio*), старша карта (*cartas altas*), каре або четвірка (*póquer*), пара (*un par*), дві пари (*dobles pares*); 6) види ставок (*apuestas*): подвійна ставка (*apuesta doble*), сліпа ставка (*apuesta ciega*), остання ставка гри в мус (*órdago*); 7) типи гравців: натс (*dominador*) – гравець, який має найкращу комбінацію карт; риба (*pez*) – гравець, що звичайно програє; мельник (*tritador*) – гравець, який грає протягом кількох годин з метою повільно й обережно набрати значний ігровий капітал; шулер / нечесний гравець (*jugador de ventaja, tramposo, fullero, tahir*); скала (*roca*) – гравець, який дотримується обережної тактики й робить або піднімає ставки тільки тоді, коли має на руках дуже сильні карти; 8) ігрові дії: знімати карти (*alzar*), тасувати карти (*barajar / peinar las cartas*), роздавати карти (*dar / distribuir / repartir las cartas*), починати гру (*entrarse / meterse en baraja*), викласти всі карти (*tenderse*), поступово відкривати карти (*brujular*), спасувати, тобто пропустити хід (*pasar*), зробити очко (*hacer / ocupar un punto*), робити ставку на (*jugar la carta de, apostar por*), умастити (*asistir*), блефувати (*hacer el bluff / farol*); 9) ігрові рахунки: 20 очок (*20 puntos*), 100 очок (*100 puntos*), 2 негативних очка (*2 puntos negativos*); 10) власні назви, з-поміж яких виділяємо назви спеціальних колод карт, присвячені певним значним подіям (*Baraja Copa de Fútbol 2000*), назви картярських клубів (*Club de bridge Madrid*), назви виробників карт (*Heraclio Fournier*); 11) сигнали жестів та міміки під час гри: сімка мечей = напівпосмішка праворуч (*Siete de espada = media sonrisa hacia la derecha*), сімка монет = напівпосмішка ліворуч (*Siete de oro = media sonrisa hacia la izquierda*), двійка = губи витягуються, ніби в поцілунку (*Dos = labios como dando un beso*), трійка = гравець прикусє нижню губу (*Tres = se muerde el labio inferior*).

Термінології азартних ігор властиві номінативність і тісний зв'язок із референтом, з поняттями грального бізнесу. Дослідження лексико-семантичних особливостей лексики азартних ігор виявили незначну кількість омонімів, синонімів, антонімів та багатозначних термінів. **Омонімія** в досліджуваній термінології обумовлена наявністю власних і загальних назв (*naipe* – карта і *Naipe* – назва місцевості, де були популярними ігри в карти). **Синонімія** пов'язана з паралельним використанням питомої та запозиченої термінології (*el comodín* і *el Joker*). **Полісемічні термінологічні номінації** пояснюємо наявністю родових і видових назв, позначених одним терміном, наприклад, *póquer* – назва гри й ігрової комбінації. Наявність омонімів, синонімічних та полісемічних термінів не заважає взаєморозумінню гравців, оскільки їхнє мовлення ситуативно обумовлене ходом і правилами гри. Синонімія та полісемія знаходять вияв як на рівні слова, так і в словосполученнях. Дистрибутивний та контекстуальний види аналізу дозволяють

зафіксувати стійкість і традиційність уживання термінологічних одиниць, наприклад, *castillo de naipes*, а не *castillo de cartas*.

До термінології азартних ігор за структурою відносимо як окремі слова (*trunfo*), так і словосполучення (*carta de trunfo*) та речення (*Doblo la apuesta*), оскільки чіткі правила гри вимагають уживання певних одиниць номінації у певний її момент. **Терміни-синоніми** переважно є абсолютними, причому один із них може бути іспанським (*comodín*), а інший – запозиченим (*Joker*). Іноді синонімічні термінологічні номінації вирізняються більшою або меншою експресивністю, наприклад, словосполучення *cartas casadas / одружені карти* є більш експресивним, а *cartas emparejadas / парні карти* – більш термінологічним. Контекстуальні синонімія та антонімія пов'язані з особливостями перебігу гри як екстралінгвістичним фактором, дозволяючи на вербальному рівні заміну видових понять родовими і навпаки. Гіперо-гіпонімічні відношення у термінології азартних ігор підтверджують системність і взаємопов'язаність її елементів. Родові поняття у контексті можуть замінювати видові, утворюючи контекстуальні синоніми або антоніми.

Між термінологією азартних ігор та загальноживаною лексикою відбувається постійна взаємодія, що підтверджується процесами **термінологізації** та **детермінологізації** на основі метафори й метонімії. У термінології картярства вживаються **антропоморфні метафори** на позначення карт (*cartas viudas / карти-вдовиці*, *casar las cartas / одружувати карти*). Однак, для найменування гравців, їхньої поведінки, ігрових тактик, використовуються **зооморфізми**, серед яких є кальки з англійської мови (*pez / fish / риба*, *ballena / whale / кит*). Асоціативність мислення, процеси порівняння та аналогії сприяють розвитку нових значень. Так, загальноживані лексичні одиниці спеціалізують своє значення і стають термінами, наприклад, *casar las cartas*, *matar con trunfo*, *tener buena mano*. Детермінологізовані терміни-словосполучення проникають у загальноживану лексику у формі образних висловів (*ruleta de vida*, *ruleta de amor*), фразеологізмів: *cantar las suarenta*, *darle a alguien bien el naípe*, *descubrir las cartas*. Розрізняємо фразеологізми двох типів: 1) стійкі словосполучення або речення, які можуть бути термінами, а також експресивними засобами, у разі вживання поза ситуацією гри (*abrir las cartas / відкрити карти*, *apuesta ciega / сліпа ставка*); 2) фразеологізми сфери азартних ігор, що ввійшли до складу загальноживаної лексики (*no saber a que carta quedarse / не знати, з якою картою залишитися (коливатися у прийнятті рішення)*, *estar como el naípe / бути як карта (бути худим – про людину, зім'ятим – про річ)*).

Розвиток грального бізнесу, поява нових азартних ігор, зокрема їхніх версій он-лайн, є екстралінгвістичними факторами, що сприяють пошуку номінації нових ігрових понять. Виокремлюємо такі **способи термінологічної номінації азартних ігор**: 1) синтаксична номінація (79,39%), яка включає переважно бінарні словосполучення: *cortar la baraja*, *apuesta doble*; 2) семантична деривація на основі метафори й метонімії (8,35%): *muerto*, *punto*; 3) запозичення (6,98%), переважно англіцизми (*full*, *póquer*); 4) словотворення, зокрема афіксація (3,16%): *apostador*, *redistribución*; 5) словоскладання (0,52%): *tragaperras*, *euromillones*; 5) конверсія (0,7%): *ciega*, *chica*; 6) аббревіація (0,9%): *WLA*, *As de ♦*. Кількісні результати

демонструють, що поповнення термінології азартних ігор відбувається переважно за рахунок внутрішньомовних ресурсів.

Запозичення, переважно з англійської мови, зазнають граматичної адаптації у мові-реципієнті, що підтверджується прикладами вживання іспанських артиклів та можливістю утворювати множину (*La WLA, crupieres*), тоді як результати графічної адаптації представлені варіаціями в написанні запозичених лексичних одиниць (*póquer i póker, crupié i crupier*). Словотвірну продуктивність виявляє зазвичай іспанська питома лексика, хоча відмічаємо поодинокі похідні слова від запозичених лексичних одиниць (*pokeriano, billarista, casinista*). **Абревіація** графічно представлена не тільки ініціальними літерами скорочених слів, а й символами, зокрема в картярстві (*As de ♥, ♣ у ♠*). Такі скорочення є характерними лише для писемної форми дискурсу азартних ігор. Серед запозичень численними є абрєвіатури, які використовуються у писемному мовленні, тоді як в усній комунікації під час гри гравці вживають повні назви-терміни. На рівні термінів-словосполучень та речень спостерігається еліпсис (*la ciega* замість *la apuesta ciega*). **Словосполучення як синтаксичний спосіб номінації** (79,39%) є найпродуктивнішим у термінологічному іменуванні азартних ігор у сучасній іспанській мові, оскільки словосполучки, переважно бінарні (іменні та дієслівні), уможливають точне вираження ігрового поняття.

Дискурс азартної гри представлений усною і писемною формами. Перша безпосередньо співвідноситься з грою, маючи лінійний характер протікання. Азартна гра є своєрідним традиційним ритуалом, де гравці спілкуються вербально й невербально. Жести та міміка гравців мають довільний, умовний характер. Широко відомою є гра в карти іспанською колодою *tus / мус*, під час якої гравці активно використовують спеціальні коди – жести й міміку на позначення ігрових комбінацій, що надає грі більшої жвавості та емоційності. На вербальному рівні кожному жесту відповідає спеціальний термін, наприклад: підняти брови (*levantar las cejas*) – мати парні карти (*tener duples*), підморгнути (*guiñar un ojo*) – гра з 31 очком (*juego con 31*). Таким чином, відбувається потрійне спілкування: вербальне, невербальне довільне (спеціальні кодові сигнали) й невербальне мимовільне (природні жести гравців, які допомагають викрити блеф у грі). Крім жестів і міміки (кінесичної складової невербальної комунікації), в азартній грі важливою є проксеміка (просторова організація гравців, наприклад, за гральним столом). Невербальна складова спілкування гравців доповнює ігрову взаємодію. **Словосполучення-терміни** (*impar rojo / червоне непарне*), **речення-терміни** (*Doblo la apuesta / Подвоєю ставку*) співвідносяться з ігровою ситуацією і здебільшого є номінативними, називаючи ігрові комбінації, та перформативними (*Paso / Пасую, пропуская хід*), коментуючи ігрові дії.

У четвертому розділі "**Фразеологічна номінація азартних ігор у сучасній іспанській мові**" розглянуто структуру й функції фразеологічної номінації азартних ігор у творах художньої та публіцистичної літератури, у текстах пісень, новин, ЗМІ, рекламі. Окреслено значний внесок термінології азартних ігор у збагачення загальноживаної лексики фразеологічними одиницями, які виконують експресивну й оцінну функції у сучасних ЗМІ та художніх творах.

Фразеологічні номінації азартних ігор класифіковано за кількома критеріями. Так, за джерелом походження, фразеологізми є національними (*paciencia* у *barajar* / терпіння і тасувати – терпіння і ще раз терпіння, *sota, caballo, rey* / валет, кінь, король – щось тривіальне, банальне, звичне (фігури з іспанської колоди карт)), інтернаціональними (*abrir las cartas* / відкрити карти, *desafortunado en cartas, afortunado en amores* / не щастить у картах, пощастить у коханні) та запозиченими (*cara de póquer* / покерне обличчя, з англ. *poker face*).

За структурою виділено фразеологізми-словосполучення та речення (паремії). Словосполучення є іменними й дієслівними, виконуючи синтаксичні функції, притаманні іменникам, прикметникам, дієсловом. Структурні моделі іменникових фразеологічних номінацій містять такі компоненти: іменник + прикметник (*apuesta ciega, juego sucio*), іменник + прийменник *de* + іменник (*castillo de naipes*). Одна іменна фразеологічна номінація утворена з трьох іменників: *sota, caballo, rey*. Іменникові фразеологічні номінації можуть виконувати функції підмета, означення, додатка, іменної частини присудка, наприклад: 1. *La televisión es sota, caballo, rey: ficción, realities y programas de corazón*. 2. *Todos los días de mi vida, sota caballo y rey* (La industria del cine blogpost). Фразеологічна одиниця *sota, caballo, rey* часто використовується у ролі іменної частини присудка для позначення негативної характеристики подій, явищ, предметів. До дієслівних фразеологічних номінацій віднесено такі моделі: 1) дієслово + іменник, що є прямим додатком, наприклад, *abrir las cartas, echar un órdago*; 2) дієслово + іменник у ролі непрямого додатка: *entrar en juego, jugar a dos cartas*; 3) дієслово + прислівник: *jugar sucio, jugar fuerte*. Виокремлено також фразеологічні номінації, що мають структуру речення, яке потребує вживання підмета, вираженого суб'єктом: *darle bien el naipes a uno, no saber a que carta quedarse, tomar cartas en el asunto, jugar a una carta decisiva*. Дієслівні фразеологічні номінації виступають зазвичай у ролі присудка, часто в заголовках новин: *Rafa Escobar enseña sus cartas hoy en Estepona* (Europasur.es, 3 de agosto 2012).

Прислів'я та приказки про азартні ігри можуть мати структуру: а) простих речень (*La bolsa del jugador, no necesita atador*); б) складних речень із сурядним (*No mueras en mortandad, ni juegues en navidad*) або підрядним зв'язком (*Aunque el jugador sea necio, si le entran triunfos ganará*). Деякі приказки представлені неповними іменними реченнями, які не мають предикативного ядра: 1. *A fullero viejo, flores nuevas*. 2. *A naipes nuevos, suertes viejas. Al mal juego, buena cara*. 3. *Al mal dar, paciencia u barajar*. 4. *Naipes, mujeres u vino mal camino* Здебільшого вони виражають протиставлення. Основними характеристиками іспанських паремій із гральною тематикою є паралелізм, асонанс, алітерація, рима, іронія. Вони мають повчальний характер, зазвичай засуджуючи азартну гру (*Juego es peor que el fuego. Naipes, mujeres u vino llevan al hombre a San Bernardino*). За джерелом походження паремії про азартні ігри є народними (прислів'я та приказки) і авторськими (афоризми, сентенції), наприклад: *Si tu signo es jugar, juégalo todo: tu camisa, tu patio, tu salud; si tú debes jugar de cualquier modo juega bien, con virtud. Pero, ay amor, ay amor, no te juegues el corazón* (Silvio Rodríguez)

Фразеологічні номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові вживаються у текстах новин, реклами, пісень, художньої літератури та ЗМІ як експресивні засоби для вираження емоційно-оцінного ставлення до певних подій або осіб, тобто

виконують експресивну та оцінну функції. На відміну від термінології азартних ігор, фразеологічні номінації мають більш суб'єктивний характер, передаючи емоції й думки автора, що обумовлено контекстом і потребує додаткової інтерпретації та декодування читачем. Найчастіше фразеологічні номінації азартних ігор використовуються у заголовках статей новин спорту, політики, економіки, культури з метою емоційного впливу на читача й привернення уваги до статті (**атрактивна функція**): *El PRI abrió sus cartas finalmente en Aguascalientes* (El periódico "El Sol del Centro", 24 de febrero de 2013). У текстах пісень, поезії, анекдотах, прислів'ях, афоризмах фразеологічні номінації виконують **оцінну функцію**, виражаючи здебільшого негативне ставлення до об'єктів, подій, дій суб'єктів: *Tecnologías de sota, caballo y rey* (Computing.es). Нерідко дії політиків порівнюють з нечесною азартною грою, а нерозсудливі вчинки – зі сліпою ставкою: *Apuesta ciega de Brasil y su desgastada economía* (Revistasumma.com). У контексті відбувається поєднання одночасно кількох функцій фразеологічних одиниць (атрактивної та характеризувальної), наприклад, у заголовку рекламного тексту для позитивного опису об'єкта реклами: *Meizu podría tener otro as en la manga* (Xatakamovil.com).

Виявлено **синтаксичну варіативність досліджуваних фразеологізмів**, яка знаходить вияв у їх модифікації – розширенні або скороченні синтаксичної структури, що обумовлено контекстом (*tener un as en la manga, tener as en la manga, tener otro as en la manga, lanzar un órdago, lanzar un nuevo órdago, órdago, apuesta ciega, apuesta a ciegas*). Навіть у межах одного тексту можуть бути синтаксичні видозміни, наприклад: *Los sindicatos lanzan un nuevo órdago a Osakidetza con dos huelgas más en abril. Salud asocia esta convocatoria a la proximidad de las elecciones de mayo. Todos los sindicatos de la sanidad pública vasca han vuelto a unir fuerzas para lanzar un órdago a Osakidetza. ELA, LAB, CCOO, UGT, ESK, SATSE, SME y FFHE anunciaron ayer que culminarán la nueva fase de movilizaciones con dos jornadas de huelga los días 29 y 30 de abril en caso de que la dirección del servicio de salud "siga inflexible"* (Lago Donostia C. Noticias de Gipuzcoa.com de 31.01.2015). У цьому прикладі спостерігаємо розширення структури фразеологізму за допомогою вживання додаткового означення *nuevo*: *lanzan un nuevo órdago/робить нову велику ставку (órdago – назва найвищої ставки в грі в мус)*.

Азартну гру асоціюють із шансом, коханням, війною, випадковістю, ризиком, що виражено в численних метафоричних висловах, таких як *ruleta de amor, amor es un casino, ruleta de vida, jugar con cartas marcadas*, які вживаються у поезії та піснях, наприклад, у пісні "Любов – казино" (V. Manuelle, "Amor es un casino"): *[...] aquí me tiene llorando por culpa de esa traidora, en el juego del amor unos rien y otros lloran (el amor es un casino que a la larga te pega), (el amor es un casino que a la larga te pega), no hay hombre que se salve del llanto por una mujer*.

Аналіз текстів сучасних іспаномовних пісень, в яких часто вживається лексика азартних ігор у метафоричному значенні, як експресивний засіб, виявив таку гендерну особливість: оскільки саме чоловіки схильні до азартних ігор, більшість пісень написано й виконуються чоловіками, які страждають від нещасливого кохання, звинувачують жінку в зраді та непостійності.

Прислів'я та приказки про азартну гру, згідно з оцінними характеристиками, розподілено на три групи: ті, що передають 1) позитивне ставлення до такого виду гри: 1. *Barco, juego y camino del extraño hacen amigo*. 2. *Jugando bien nunca se pierde*. 3. *Todo juego es un riesgo y una oportunidad*; 2) нейтральне ставлення до гри та здебільшого містять рекомендації щодо неї: 1. *El juego lo conozco yo; pero al jugador no*. 2. *El juego ha de ser juego, pero no pesadumbre*. 3. *Ocasión y naipes a todos hacen iguales*; 3) негативне ставлення до азартної гри 1. *En los juegos de azar, la suerte es no jugar*. 2. *Dinero que el naipe ha traído, hoy venido, mañana ido*. 3. *El juego nos roba tres cosas excelentes: el dinero, el tiempo y la conciencia*. (J. Panizo Rodríguez). Рима, асонанс, алітерація, гіпербола, паралелізм надають пареміям із гральною тематикою яскравості й виразності. Незважаючи на азартність як рису характеру іспанців та латиноамериканців, іспанська мова нараховує чимало прислів'їв та приказок, що виражають скептичне, несхвальне ставлення до азартної гри, порівнюючи її з вином, вадою, залежністю, оманом.

ВИСНОВКИ

Дослідження присвячено вивченню лексико-семантичних та функціональних особливостей термінологічної і фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові. Теоретико-методологічна база роботи ґрунтується на мовознавчих працях в області термінознавства та лексикології (V. Alcaraz, M. T. Cabré, L. Derecker, С. В. Гриньов, Н. П. Дарчук, І. С. Квітко, Т. Р. Кияк, В. М. Лейчик, Е. Ф. Скороходько, С. Д. Шелов), фразеології (P. Arnaud, G. Corpas Pastor, М. Ф. Алефіренко, В. В. Виноградов, Н. Н. Курчаткіна, А. В. Супрун, О. В. Кунін, Н. М. Шанський), дискурсології (F. Alemán Torres, J. M. Becerra Hiraldo, В. І. Карасик, І. А. Колеснікова, Є. І. Шейгал).

Виявлено, що термінологічні номінації азартних ігор становлять динамічну терміносистему, яка постійно поповнюється, що обумовлено розвитком ігрового бізнесу, розробкою програмного забезпечення, яке дозволяє грати он-лайн одночасно гравцям з усього світу. Способами термінологічної номінації азартних ігор є семантична деривація (8,35%), афіксація (3,16%), аббревіація (0,9%), конверсія (0,7%), словоскладання (0,52%), запозичення (6,98%), синтаксична номінація (79,39%). Остання є найпоширенішим способом термінотворення, оскільки словосполучення (іменне та дієслівне) являє собою точне й вичерпне найменування ігрового поняття, процесу, дії. Запозичення, у зв'язку з провідними позиціями на гральному ринку англійських країн, є переважно англіцизмами, які зазнають граматичної адаптації в мові-реципієнті, про що свідчить уживання артиклів чоловічого або жіночого роду, утворення множини згідно з правилами іспанської мови. Запозичення представлені графічними варіантами, які паралельно функціонують у мові.

У результаті аналізу лексико-семантичних особливостей термінології азартних ігор встановлено, що наявність незначної кількості синонімічних та полісемантичних термінів не перешкоджає взаєморозумінню гравців та спеціалістів цього виду діяльності, оскільки контекст дозволяє чітко розмежувати значення. Синонімія переважно обумовлена паралельним використанням іспанських та запозичених термінів. Незважаючи на інтернаціональний характер грального

бізнесу, іспаномовні країни мають національні азартні ігри, такі як мус, канаста, туте, мексиканська лотерея зі спеціальною термінологією, зокрема емоційно забарвленою. Невербальна комунікація гравців азартних ігор іспанською колодою карт (мус, бріска) виконує додаткову та заміщувальну функції, надаючи грі жвавості й спонтанності. Невербальні засоби спілкування (жести, міміка), будучи спеціальним кодом, мають умовний, контрольований характер і вербальне вираження у термінології.

Термінологію азартних ігор доцільно вивчати в контексті дискурсу азартної гри, який має усну (діалоги гравців, спеціалістів грального бізнесу) та писемну форми (тексти посібників із гри, рекламні матеріали). Для усного дискурсу азартних ігор характерним є вживання еліптичних номінативних речень, перформативних висловлювань, засобів невербального спілкування. Азартна гра як ритуал надає підстави віднести усний дискурс азартної гри до інституційного та ритуального. У писемній формі мовна економія представлена символічними графічними позначками та аббревіацією.

Терміни азартних ігор у спеціалізованому контексті виконують номінативну, інформативну та дефініційну функції. Відмічаємо детермінологізацію деяких лексичних одиниць, які ввійшли до загальноновживаної лексики зі сфери азартних ігор і вживаються у метафоричному значенні у творах художньої та публіцистичної літератури, поезії, піснях, ЗМІ, рекламних текстах, виконуючи оцінну й емотивно-експресивну функції. Таким чином, між професійною термінологією азартних ігор та загальноновживаною лексикою відбувається постійна взаємодія, результатом якої є термінологізація та детермінологізація. Завдяки семантичній деривації відбувається спеціалізація загальноновживаних лексичних одиниць, що поповнюють термінологію азартних ігор. Деспеціалізація або фразеологізація термінів, набуття ними експресивності пов'язані з метафоричними та метонімічними переносами значень. Динамічний та відкритий характер терміносистеми азартних ігор обумовлений постійним розвитком та інтернаціоналізацією грального бізнесу як популярної сфери розваг.

Фразеологічні номінації азартних ігор за походженням є національними, інтернаціональними, запозиченими, а також народними та авторськими. За структурою вони представлені фразеологізмами або ідіомами (фразеологізмами-словосполученнями) та пареміями (фразеологізмами-реченнями). Фразеологічні словосполучення є іменниковими та дієслівними й виконують відповідні синтаксичні функції підмета, додатка, означення, іменної частини присудка, дієслівного присудка. Прислів'я та приказки представлені простими, складними, зокрема складносурядними та складнопідрядними реченнями. Пареміям властиві паралелізм, еліпсис, асонанс, алітерація, ритм, рима, іронія.

Прислів'я та приказки про азартні ігри відображають позитивне або негативне ставлення іспанців до такого типу гри як суспільного явища. З одного боку, азартні ігри не схвалюються, оскільки призводять до залежності, втрати коштів. З другого боку, кількість лотерей, картярських ігор іспанською колодою карт, гра в карти та доміно в парках, барах, на пляжі свідчать про азартну гру як поширену розважальну діяльність. Любов багатьох іспанців до азартних ігор, як і до кориди або фламенко, виявляється в піснях, поезії, висловах. Схильність до ризику та гри є національною

рису, яка знаходить втілення на мовному рівні в численних фразеологічних номінаціях. Азартна гра асоціюється з шансом, випадковістю, коханням, війною, ризиком, що сприяє широкому вживанню в публіцистичних і художніх творах, ЗМІ, піснях метафоричних висловів з лексикою азартних ігор. Фразеологічні номінації азартних ігор виконують такі функції: 1) атрактивну й характеризувальну – у текстах новин і реклами, де вони вживаються для привернення уваги читача; 2) оцінну – у поезії та піснях.

Застосована методика дослідження термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор у сучасній іспанській мові виявилася ефективною.

Перспективним у подальших наукових пошуках є порівняльне вивчення термінологічних номінацій азартних ігор в Іспанії та країнах Латинської Америки з метою встановлення термінологічних варіантів. Цікавим може бути зіставне дослідження термінологічної та фразеологічної номінації азартних ігор у кількох мовах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бобчинець Л. І. Лексика азартних ігор у сучасній іспанській мові. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна"* : зб. наук. пр. / укл. : І. В. Ковальчук, О. Ю. Костюк, С.В. Новоселецька. Острог : Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2014. Вип. 43. С. 40–42.
2. Бобчинець Л. І. Термінологія букмекерства у сучасній іспанській мові. *Нова філологія* : зб. наук. пр. / гол. ред. Єнікеєва С. М. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. №61. С. 101–104.
3. Бобчинець Л. І. Рекламні тексти дискурсу азартних ігор у сучасній іспанській мові. *Вісник Черкаського університету. Серія "Філологічні науки"*: зб. наук. пр. / гол. ред. Черевко О. В. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2015. № 27 (360). С. 22–27.
4. Бобчинець Л. І. Запозичення в лексиці азартних ігор у сучасній іспанській мові. *Наукові записки Ніжинського державного університету. Філологічні науки* : зб. наук. пр. / відп. ред. Г. В. Самойленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. Кн. 3. С. 110–114.
5. Бобчинець Л. І. Термінологічний характер лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Серія "Філологія. Педагогіка. Психологія"* : зб. наук. пр. / відп. ред. З. О. Валюх. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. Вип. 31. С. 47–55.
6. Бобчинець Л. І. Лексико-семантичні та структурні особливості лексики карярства у сучасній іспанській мові. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. пр. Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. / гол. ред. проф. Голобородько К. Ю. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. Вип. 41. С. 10–16. ISSN 2312-0665 (Print), ISSN 2312-7546 (Online). (Ulrichsweb Global Serials Directory, OCLC WorldCat, Index Copernicus, OAJI, Research Bible, Google Scholar, ERICH PLUS).
7. Бобчинець Л. І. Методи дослідження лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія*

"Філологія" : зб. наук. пр. / гол. ред. проф. І. В. Ступак. Одеса : Міжнар. гуманітар. ун-т, 2016. Вип. 23. Т. 2. ISSN 2409-1154. С. 15–17. (Index Copernicus International).

8. Бобчинец Л. И. Семантические особенности фразеологических единиц в лексике азартных игр в испанском языке. *Ученые записки УО "ВГУ им. П. М. Машерова"* : сб. науч. тр. / гл. ред. А. В. Егоров. Витебск : ВГУ им. П. М. Машерова, 2015. Т. 20. С. 171–175. ISSN 2519-2558.

9. Бобчинец Л. И. Вербальные и невербальные средства общения игроков азартных игр (на материале испанского языка). *Веснік Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 3 : Філалогія. Педагогіка. Псіхалогія* : навук. часопіс / гал. рэд. А. Д. Кароль. Гродно : Гродзен. дзярж. ўн-т імя Янкі Купалы, 2016. Т. 6. №3. С. 71–76. ISSN 2076-4855.

10. Бобчинец Л. И. Англицизмы в сфере азартных игр у сучасній іспанській мові. *Україна і світ : діалог мов та культур : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 03–05 квіт. 2013 р.) / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2013. С. 39–40.

11. Бобчинець Л. І. Лексика казино у сучасній іспанській мові. *Мова і література у полікультурному просторі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Львів, 31 січ. – 1 лют. 2014 р.). Львів : Наук. філол. орг. "Логос", 2014. С. 74–76.

12. Bobchynets L. I. Léxico de lotería en el español contemporáneo. *Україна і світ : діалог мов та культур : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ : Вид. центр КНЛУ, 2014. С. 480–482.

13. Бобчинець Л. І. Термінологія покеру у сучасній іспанській мові. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 17 квіт. 2014 р.) / НТУУ "КПІ". Київ : Кафедра, 2014. С. 98–99.

14. Бобчинец Л. И. Особенности словообразования в лексике азартных игр в испанском языке. *Сучасна філологія: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Одеса, 7–8 листоп. 2014 р.) / Міжнародний гуманітарний ун-т. / відп. ред. проф. І. В. Ступак. Херсон : Вид. дім "Гельветика", 2014. С. 51–52.

15. Bobchynets L. I. Relaciones de hiper-hiponimia en la terminología de juegos de azar en el idioma español. *Україна і світ : діалог мов та культур : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 19–21 берез. 2014 р.) / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. С. 508–510.

16. Бобчинец Л. И. Аббревиатуры в лексике азартных игр в современном испанском языке. *Сучасна філологія: теорія і практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 20–21 берез. 2015) / Молодий вчений. Херсон : Вид. дім "Гельветика", 2015. С. 61–63.

17. Bobchynets L. I. El concepto del juego de azar y su representación en el idioma español. *Actas del VI Congreso de hispanistas de Ucrania.* (Mykolaiv, 25 y 26 de septiembre de 2015) / eds. Pronkevich O., Kushnir O. Lviv : Astolabio Editorial, 2015. P. 173–182.

18. Бобчинець Л. І. Дискурс азартних ігор у сучасній іспанській мові. *Україна і світ : діалог мов та культур : матеріали Міжнар.*

наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. – 01 квіт. 2016 р.) / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2016. С. 24–26.

19. Bobchynets L. I. Terminología de los juegos de azar como fuente de recursos expresivos en el idioma español. *Actas del VII Congreso de hispanistas de Ucrania*. (Kamianets-Podilskyi, 7 y 8 de octubre de 2016) / eds. Pronkevich O., Martín-Loeches Morales F., Kushnir O. Lviv : Astolabio Editorial, 2016. P. 223–231.

20. Бобчинець Л. І. Лексика азартних ігор як експресивний засіб у іспанських піснях. *Україна і світ : діалог мов та культур : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 29–31 берез. 2017 р.) / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2017. С. 21–23.

21. Bobchynets L. I. Ways of gambling terminological nomination in the Spanish language. *Contemporary issues in Philological Sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine : International research and practice conference*. (Lublin, April 28–29, 2017). Lublin : Lublin Science and Technology Park S. A., 2017. P. 78–79.

АНОТАЦІЯ

Бобчинець Л. І. Термінологічна і фразеологічна номінація азартних ігор у сучасній іспанській мові: лексико-семантичний та функціональний аспекти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.05 "Романські мови" (035 – Філологія). – Київський національний лінгвістичний університет, МОН України, Київ, 2018.

Дослідження присвячено лексико-семантичним, структурним та функціональним особливостям термінів азартних ігор у сучасній іспанській мові, аналізу експресивного потенціалу фразеологізмів, що походять зі сфери азартних ігор. Розроблено тематико-семантичну класифікацію термінологічних номінацій азартних ігор (за сферами картярства, букмекерства, лотереї, казино), описано їхні семантичні, структурні та функціональні характеристики, запропоновано визначення терміна азартної гри. Визначено способи термінономінації азартних ігор: семантична деривація, запозичення, морфологічна деривація, синтаксична номінація, словоскладання, конверсія, аббревіація. З'ясовано основний спосіб термінотворення – синтаксичну номінацію. Схарактеризовано лексико-семантичні особливості термінології азартних ігор (синонімія, антонімія, полісемія, омонімія). Розроблено гіперо-гіпонімічну класифікацію термінів азартних ігор. Описано типологію, структуру та функції фразеологічних номінацій азартних ігор у ЗМІ, рекламних текстах, художній літературі, піснях. Складено прислів'я та приказки про азартні ігри за семантичним та структурним критеріями. Виявлено провідну роль семантичної деривації як основи термінологізації та детермінологізації лексики сфери грального бізнесу.

Ключові слова: термін, фразеологізм, спеціальна лексика, синонімія, полісемія, семантична деривація, синтаксична номінація, термінологічна номінація азартних ігор, фразеологічна номінація азартних ігор.

ABSTRACT

Bobchynets L. I. Terminological and Phraseological Nomination of Gambling in Modern Spanish: Lexico-semantic and Functional Aspects. – Manuscript.

Thesis for Candidate Degree in Philology. Speciality: 10.02.05 – Romance languages. – Kyiv National Linguistic University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2018.

The research focuses on lexico-semantic, structural and functional peculiarities of terms of gambling in Modern Spanish, the analysis of expressive potential of idioms from the sphere of gambling. According to gambling activities such as card games, bookmaker bets, lottery, casino, a thematic and semantic classification of gambling nominations has been suggested, their semantic and structural features have been described.

Methods of linguistic investigation of terminological and phraseological nomination of gambling in the Spanish language comprise structural analysis, semantic analysis, elements of componential analysis, lexico-semantic analysis and contextual interpretation analysis.

It is stated that the synonymic and polysemantic terms do not affect communication of gamblers and specialists in gambling, whereas the context can reveal the meaning. The presence of synonymic terminological nominations can be explained by the usage of Spanish and borrowed terms, mainly from English. Polysemic terminological nominations arise due to coincidence of hyperonymic and hyponymic meaning in one term.

The main ways of terminological nomination are semantic derivation, borrowings, morphological derivation, syntactic nomination, word-compounding, conversion, abbreviation. The most productive way of term formation is syntactic nomination, as the majority of terms are formed by two-component nominal and verbal word combination. Non-verbal component of gamblers' communication (mimics and gestures) complements or substitutes the verbal expressions, which is characteristic of such Spanish card games as *mus* and *brisca*. The borrowings, mainly English, preserve English spelling and are characterised by grammatical adaptation in Spanish, forming plural forms and being used with Spanish articles.

Terms of gambling form a dynamic and open terminological system. Terminology of gambling and common lexicon interact with each other which is revealed in changing of some gambling terminological nominations into phraseological units. The processes of terminologisation and de-terminologisation based on metaphor and metonymy, enable the enriching of terminology and phraseology of gambling. If terms perform nominative and definitive functions, phraseological units can be expressive means in mass media, literature, texts of advertising, news, songs and express the evaluation of actions of politicians, sportsmen, etc. Thus, the main function of the phraseological units of gambling is evaluation. The actions of politicians are often compared to gambling, their blind bets and opening cards. A gambling game is compared to war, fight, love, deception, chance, challenge, risk, uncertainty. The figurative, metaphoric meaning is formed by the semes "chance", "uncertainty", "risk". Structurally phraseological nominations are represented by word combinations (mainly verbal and nominal two-component word combinations) and sentences (proverbs and sayings).

The popularity of gambling in Spanish-speaking countries is revealed in specific phraseological nominations originating from Spanish card games and also in proverbs and

sayings mainly expressing negative attitude to gambling which can provoke gambling addiction. Proverbs and sayings about gambling are characterized by rhyme, assonance, alliteration, irony, parallel syntactical constructions which intensify their didactical nature and expressivity.

Key words: term, idiom, special lexicon, synonymy, polysemy, syntactic nomination, semantic derivation, terminological nomination in gambling, phraseological nomination in gambling.

АННОТАЦИЯ

Бобчинец Л. И. Терминологическая и фразеологическая номинация азартных игр в современном испанском языке: лексико-семантический и функциональный аспекты. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.05 "Романские языки" (035 – Филология). – Киевский национальный лингвистический университет, МОН Украины, Киев, 2018.

Исследование посвящено лексико-семантическим, структурным и функциональным особенностям терминов азартных игр в современном испанском языке, анализу экспрессивного потенциала фразеологизмов, происходящих из сферы азартных игр. Представлена тематико-семантическая классификация номинаций азартных игр (по сферам карточных игр, букмекерства, лотереи, казино) и описаны их семантические, структурные и функциональные особенности, сформулировано определение термина азартной игры. Определены основные способы терминономинации азартных игр: семантическая деривация, заимствование, морфологическая деривация, синтаксическая номинация, словосложение, конверсия, аббревиация. Выявлен основной способ терминообразования – синтаксическая номинация. Охарактеризованы лексико-семантические особенности терминологии азартных игр (синонимия, антонимия, полисемия, омонимия). Разработана гиперо-гипонимическая классификация терминов азартных игр. Описаны типология, структура и функции фразеологических номинаций азартных игр в СМИ, рекламных текстах, художественной литературе, песнях. Классифицированы пословицы и поговорки об азартных играх по семантическому и структурному критериям. Определена ведущая роль семантической деривации как основы терминологизации и детерминологизации лексики сферы игрового бизнеса.

Ключевые слова: термин, фразеологизм, специальная лексика, синонимия, полисемия, семантическая деривация, синтаксическая номинация, терминологическая номинация азартных игр, фразеологическая номинация азартных игр.

Підписано до друку 18.09.2018 р. Зам. № 982.
Формат 60x90 1/16. Папір офсетний. Друк – цифровий.
Наклад 100 прим. Ум. друк. арк. 0,9.
Друк ЦП «КОМПРИНТ». Свідоцтво ДК №4131 від 04.08.2011 р.
м. Київ, вул. Предславинська, 28
528-05-42, 067-209-54-30
email: komprint@ukr.net